

SVETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA

REZULTATI
URUGVAJSKE RUNDE
MULTILATERALNIH
TRGOVINSKIH
PREGOVORA

P R E V O D

SVETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA

**REZULTATI
URUGVAJSKE RUNDE
MULTILATERALNIH
TRGOVINSKIH
PREGOVORA**

PRAVNI TEKSTOVI

P R E V O D

Beograd, 1996.

Izdavač

INSTITUT EKONOMSKIH NAUKA, BEOGRAD

Beograd, Zmaj Jovina 12

Tel.: (011) 622-357, Faks: (011) 181-471

Za izdavača

Generalni direktor

Tomislav Popović

Redaktor

Tomislav Popović

Prevodioci:

Snežana Zubić-Petrović

Radmila Milivojević

Bojana Todorović

Tehnički urednik

ing. Borivoje Ušćumlić

ISBN 86-80315-24-9

Prvi put izdao Sekretarijat GATT-a juna 1994

Ponovno izdao STO 1995

Centre William Rappard

Rue de Lausanne 154

CH - 1211 Geneva 21

Switzerland

UVODNE NAPOMENE (Jugoslavija i STO)

1. Ukidanje fizičkih barijera nametnutih sankcijama UN i očekivano regulisanje političko-pravnog statusa u sistemu UN, jeste prethodni i opšti uslov reintegracije SRJ u institucionalni poredak svetske privrede. Bez toga nije moguć trajniji tržišno održiv i socijalno prihvatljiv oporavak naše privrede.

S tim u vezi, neophodno je koncipirati i prilagoditi razvojnu i spoljno-ekonomsku strategiju propisima i pravilima tri ključna, međusobno komplementarna i uslovljena, međunarodna institucionalna režima.

Prvo. Politika stabilizacije mora uvažiti kriterije MMF (uključiv SB, PK i BIS), koji, između ostalog, usmeravaju makroekonomske politike ka prilagođavanju javne potrošnje fiskalnom kapacitetu privrede, uz odgovarajuće sniženje poreskih stopa, ka liberalizaciji cena, zarada i uvoza, ka realnoj politici kursa i kamata, ka konsolidaciji bankarskog sistema i uspostavljanju finansijskih tržišta.

Drugo. Ekonomski i socijalni oporavak i dugoročnija razvojna politika uslovljeni su strukturnim i institucionalnim prilagođavanjima u skladu sa parametrima modela otvorene tržišne privrede, koji definiše, nadzire i sankcioniše sistem pravila, propisa, mehanizama i procedura pod jurisdikcijom Svetske trgovinske organizacije, u oblasti prometa industrijskih i poljoprivrednih roba, svih važnijih sektora usluga, stranih direktnih investicija i novih tehnologija.

Treće. Projekat Evropske unije, odnosno jedinstvenog unutrašnjeg tržišta utemeljen na tzv. četiri slobode (slobode kretanja roba, kapitala, ljudi i znanja) i prateće evropske politike (zaštita okoline, socijalna politika, zaštita potrošača ...), jeste u suštini kolektivni obrazac Evrope, koji preciznije i podsticajnije definiše uslove i način prilagođavanja zemalja članica, kao i asociiranih zemalja i zemalja kandidata, u skladu sa novim globalnim i multilateralnim pravilima konkurencije. Za Jugoslaviju institucionalni poredak Evrope (EU) predodređuje administrativno, pravno, tehnološko i privredno-sistemske uređenje domaćeg prostora, a u mnogo čemu predstavlja strateški kišobran za celovito i ravnopravno reintegrisanje Jugoslavije u novouspostavljeni poredak međunarodne zajednice.

2. Nakon nekoliko rundi multilateralnih trgovinskih pregovora u okviru GATT-a o sniženju i harmonizaciji carina, na Ministarskoj konferenciji u Marakešu (Maroko) 15. aprila 1994. godine usvojen je Finalni akt Urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora, sa Sporazumom o osnivanju Svetske trgovinske organizacije i mreže sporazuma o regulisanju brojnih aspekata svetskog "trgovinskog sistema", u vidu aneksa.

Nekoliko bitnih momenata treba istaći u vezi sa osnivanjem STO:

- *Za razliku od GATT-a, koji je funkcionisao kao međunarodni sporazum, STO je međunarodna organizacija sa statusom pravnog lica;*

- *STO predstavlja bazičnu instituciju univerzalnog trgovinskog sistema: a) obuhvata 90% robne razmene u svetu, b) u Urugvajskoj rundi MTP, u okviru koje je formirana STO, učestvovalo je 125 zemalja, za razliku od prve runde o osnivanju GATT-a kada su učestvovala svega 23 zemlje i c) pored trgovine industrijskih roba, STO u svetski "trgovinski sistem" integriše još i poljoprivredu, tekstil i odeću, usluge, strane direktne investicije od značaja za trgovinu, industrijsku i intelektualnu svojinu.*

- *STO vrši nadzor nad nacionalnim trgovinskim politikama, uspostavlja mehanizam zaštite pravila i propisa međunarodnog trgovinskog sistema, predstavlja forum za bilateralne (liste koncesija) i multilateralne pregovore; Uz to, za razliku od GATT-a, koji je usklađivao stavove sa međunarodnim finansijskim organizacijama o merama koje se uvode iz platno-bilansnih razloga, STO postaje deo usklađenog delovanja na planu uspostavljanja trgovinske, makroekonomske, privredno-sistemske (uključiv i privatizaciju) i razvojne discipline, u funkciji dalje globalizacije svetske privrede.*

3. U slobodnijoj i redukovanoj interpretaciji, osnovni principi i postupci STO kao bazične institucije univerzalnog "trgovinskog sistema" su:

- *status najpovlašćenije nacije,*
- *nacionalni tretman,*
- *mreža bilateralnih komercijalnih sporazuma o listama koncesija,*
- *sníženje i konsolidacija carinskih tarifa,*
- *tarifikacija necarinskih mera,*
- *unifikacija zaštitnih politika (antidamping, sporazum o samozaštiti...),*
- *načelo posebnog tretmana zemalja u razvoju.*

Kada je reč o antidampingu, pošlo se od činjenice da je on sve više korišćen kao instrumenat spoljnotrgovinskog ograničenja, odnosno umesto zaštite od nelojalne konkurencije korišćen je u funkciji zaštite od nepoželjne inostrane konkurencije; Uspostavljena je disciplina u njegovom korišćenju: rigorozna procedura, precizno definisanje štete u domaćoj industriji, zaustavljanje pokrenute procedure ako je dampinška margina ispod 2% i kada je obim dampinškog uvoza ispod 3%.

Kada je reč o samozaštiti, uslovi kada se može preduzimati ova mera postoje kada je proizvod uvezen u zemlju (koja uvodi mere) u povećanim količinama, apsolutno ili relativno u odnosu na domaću proizvodnju, kada prouzrokuje ili može da prouzrokuje štetu domaćoj industriji, najduže u roku od četiri, odnosno osam godina; Mere samozaštite moraju da budu precizno kvantificirane.

4. Najvažniji elementi sektorskih sporazuma u okviru Finalnog akta Urugvajске runde MTP su:

Industrijski proizvodi. Predviđeno je smanjenje uvoznih carina i povećanja broja "vezanih" carina, koje se mogu menjati po osnovi koncesija sa drugim segmentima; prosečne ponderisane carine biće smanjene sa 6,35% na 3,9%, u pet etapa, počev od 1995. godine; Učešće bescarinskog uvoza industrijskih proizvoda povećano je sa 20% na 43%, a u ukupnoj carinskoj tarifi učešće konsolidovanih carinskih stopa povećano je sa 78% na 99% kod razvijenih zemalja, a sa 21% na 73% kod zemalja u razvoju i sa 73% na 98% kod zemalja u tranziciji;

Poljoprivredni proizvodi. Tokom šest godina carine će biti smanjene u proseku za 36% u odnosu na baznu 1986-1988 godinu, sa tarififikacijom kvantitativnih ograničenja i smanjenjem u istom procentu, kao i obavezom vezivanja.

Tekstil i odeća. Sadašnji restriktivni sistem trgovanja ovim proizvodima u okviru Multifibre Agreement (1974.) treba da se integriše i prilagodi pravilima i propisima STO u roku od deset godina od dana stupanja na snagu STO.

Usluge. Međunarodna trgovina uslugama reguliše se uz primenu principa najpovlašćenije nacije, na pravu pristupa tržištu i nacionalnom tretmanu, s tim što se u sektorskim aneksima bliže uređuju režimi trgovanja za saobraćajne usluge, za finansijske usluge i telekomunikacije. Za zemlje u razvoju predviđen je proces njihovog osposobljavanja da u što kraćem roku preuzmu obaveze iz opšteg sporazuma o trgovini uslugama; Kada je reč o domaćem zakonodavstvu regulisano je preduzimanje hitnih mera samozaštite iz platnobilansnih razloga, kao i režim javnih nabavki.

Trgovinski aspekti intelektualne svojine. Predviđeno je uspostavljanje pravila igre i discipline u trgovini pravima intelektualne svojine, pri čemu se ne poništavaju različite međunarodne regulative na tom planu putem posebnih konvencija; Težište ovog sporazuma nije na liberalizaciji nego na zaštiti određenih prava u oblasti industrijske i intelektualne svojine; U vezi sa tim, uvodi se princip najpovlašćenije nacije i nacionalnog tretmana, a takođe propisuju se standardi, obim i način korišćenja prava intelektualne svojine, zaštitnih znakova, geografskih oznaka, patenata, šema integralnih kola, kontrola nekonkurentne prakse u zaključivanju licenci, mere na carini i dr.; Primena ovih pravila i propisa za zemlje u razvoju i zemlje u tranziciji ostvariće se postupno u periodu od 11 godina.

Uslovi za strana ulaganja koji utiču na trgovinu. Sporazum u ovoj oblasti ima za cilj da ukloni prepreke za strane investicije i uspostavlja jednak tretman domaćeg i stranog ulagača i odnosi se samo na trgovine robama u okviru datog ulaganja; Utvrđena je ilustrativna lista mera koje su inkompatibilne sa principom nacionalnog tretmana, kao što su: da strani ulagač u svojoj proizvodnji koristi samo robu domaćeg porekla, da može da uveze samo onoliko koliko izveze, restrikcije u raspolaganju deviznim sredstvima, ograničavanje izvoza proizvoda nastalih iz stranih ulaganja; Takve restriktivne mere članice STO dužne su da notifikuju u Komitetu

*Sporazuma o investicionim merama od značaja za trgovinu, te da ih otklo-
ne u roku od dve godine (razvijene zemlje) i u roku od pet godina (zemlje
u razvoju).*

*5. Sekretarijat GATT-a procenjuje da će ukupni efekat primene novih
pravila na godišnji rast svetskog GDP biti oko 510 milijardi USD, od čega
će 116 milijardi ostvariti zemlje u razvoju i zemlje u tranziciji.*

*6. Sporazum o osnivanju STO je otvoren i za zemlje koje nisu uče-
stvovale u Urugvajskoj rundi MTP, ali su nove zemlje koje pristupaju STO
dužne da retroaktivno ponude koncesije i preuzmu obaveze precizirane
na dan stupanja na snagu Sporazuma. Za Jugoslaviju to konkretno znači
da naša zemlja mora da prihvati Sporazum od momenta njegovog stupa-
nja na snagu za zemlje potpisnice, iz čega proizlaze dve osnovne implika-
cije: a) što je kasniji prijem i sporiji tok pregovora o pristupanju STO to se
više skraćuje period za prilagođavanje novim uslovima poslovanja, uz pri-
menu oštrijih skala liberalizacije i b) raste udeo proizvodne strukture for-
mirane u skladu sa uslovima poslovanja u režimu zatvorene privrede, koji
se mora poništiti prelaskom na liberalizovane uslove poslovanja, sa sra-
zumno višim socijalnim, psihološkim i ekonomskim troškovima.*

* *
*

*7. Jugoslavija je de facto isključena iz GATT-a 16. juna 1993. godi-
ne, a istovremeno propušten je i rok da se do 1. januara 1996. godine
podnese zahtev za pristupanje u STO, polazeći od insistiranja na među-
narodno pravnom kontinuitetu Jugoslavije. Čak i pod pretpostavkom da
se od strane međunarodne zajednice prihvati princip kontinuiteta, Jugo-
slavija će morati da uđe u složeni mehanizam bilateralnih pregovora o
koncesijama i obligacijama, što je u nadležnosti zemalja pregovarača, a
ne STO. To znači da naše eventualno oklevanje da se podnese zahtev za
pristupanje STO otežava pregovarački položaj i adaptibilnost jugosloven-
ske privrede.*

*Ono što je bitno jeste da u Memorandumu, kojeg Jugoslavija mora da
podnese pri pristupanju STO, treba obezbediti našu kvalifikaciju kao ze-
mlje u razvoju, što je u sistemu GATT-a bilo priznato, kako bi se steklo
pravo na produžene rokove, blaže prelazne režime i tehničku pomoć. To
implicira i pitanje uređenja odnosa u Federaciji, na principima koji su
kompatibilni sa STO, kao i preuređenje privredno-sistemske i ukupne za-
konske regulative u skladu sa STO.*

*Takođe, treba definisati dovoljno visok nivo konsolidovane carine,
kao startnu pregovaračku poziciju, koja bi pokrila predstojeću tarifaciju
necarinskih prepreka, uvođenje ad hoc mera zaštite od spoljnjih i unutra-
šnjih poremećaja i šire okvire za vođenje trgovinske politike.*

Nužnost hitnog preduzimanja aktivnosti za pristupanje Jugoslavije STO proizilazi iz nekoliko okolnosti:

- *Jugoslavija je tržište male apsorpcione snage, tako da je ekonomski neodrživa svaka orijentacija na samodovoljnost i autarhiju; To između ostalog potvrđuju podaci prema kojima je u 1990. robna razmena sa svetom iznosila 13 a BNP 28 milijardi USD, tako da je, sa razmenom u oblasti usluga, udeo spoljne trgovine u stvaranju BNP dostigao čak 55%; Skupa sa trgovinom Jugoslavije sa novim susedima, bivšim republikama prethodne Jugoslavije, taj udeo se penje čak na preko 70%;*

- *Početak 1996. godine izgledi za oporavak proizvodnje presudno zavise od povećanja izvoza s obzirom da su iscrpeni konjunkturni impulsi rasta domaće tražnje, čak i ako se ne uzme u obzir tehnološko-strukturalna komponenta; Izvoz zavisi od obezbeđenja obrtnih sredstava reda veličina 1,8 do 2,5 mlrd USD za pokretanje u proizvodnji, a protekom vremena srazmerno brže će rasti pritisak potreba za obezbeđenjem investicionih sredstava, jednostavno iz razloga što je stepen otpisanosti naše opreme u industriji krajem 1995. godine dostigao 76%;*

- *Spoljni dug od oko 7,5 mlrd USD i (devizni) dug prema starim deviznim štedišama od oko 4,0 mlrd USD (bez prispelih kamata), čije je regulisanje preduslov reaktiviranja štednje i depozitne funkcije banaka bez čega nema investicija niti priliva stranog kapitala, jednostavno ne dopušta trajniju i ozbiljniju orijentaciju Jugoslavije na bilateralno uređenje trgovinskih odnosa sa pojedinim zemljama (bilateralni kliring, bilateralna zona slobodne trgovine...) kao alternativu STO;*

- *Pri visokom nivou upućenosti Jugoslavije na svetsko tržište, koja će rasti sa povećanjem sadašnjeg nivoa industrijske proizvodnje (u 1995. 37% nivoa iz 1989.) na nivo pre raspada prethodne Jugoslavije, naši interesi kao male zemlje mogu biti zaštićeni isključivo u okviru multilateralnog sistema; Ekonomski snažnije zemlje svoje interese štite putem zaštitnih klauzula ugrađenih u poslovnim aranžmanima, posebno kada je reč o kapitalu i novim tehnologijama.*

Bez klauzule najpovlašćenije nacije, koja je jedan od temeljnih principa STO, Jugoslavija bi morala da primenjuje tzv. opštu tarifu koja je veća za oko 100% od prosečne konsolidovane tarife u sistemu STO.

* *
*

8. Institut ekonomskih nauka je tokom poslednjih sedam godina, uprkos sankcijama UN i raspadu prethodne Jugoslavije, značajan deo svog istraživačkog potencijala usmerio ka sistematskoj studijsko-analitičkoj obradi najvažnijih pitanja reaktiviranja triju ključnih, međusobno komplementarnih, strateško-razvojnih "koridora" Jugoslavije: a) institucionalno, privredno-sistemsko, tržišno i strukturalno-tehnološko usklađivanje sa eko-

nomskim poretkom Evropske unije, b) usklađivanju makroekonomskih politika s propozicijama MMF i c) prilagođavanje spoljno-trgovinskog sistema i celokupnog privrednog sistema i osnovnih ciljnih varijabli razvoja, u modelu otvorene tržišne privrede primerenom Jugoslaviji, u skladu sa propisima i pravilima STO.

Početakom 1996. Institut je objavio knjigu "Prilagođavanje privrede uslovima poslovanja na tržištu Evropske unije" (535 strana). Sa Privrednom komorom Jugoslavije, uz podršku Saveznog ministarstva za trgovinu, usaglašen je program specijalizovanih seminara za lica iz privrede, administracije, nauke i drugih stručnih krugova, u jedanaest privrednih sektora, koji će se realizovati uz učešće eksperata iz zemalja članica Evropske unije. Institut priprema za svaki od sektora posebne separate-sveske, sa razradom većeg broja specifičnih pitanja u vezi priprema za proces sektorske "tranzicije" naše privrede u skladu sa brojnim direktivama Evropske unije koje se tiču unutrašnjeg tržišta i pratećih politika.

Kada je reč o odnosima sa MMF, Institut je sistematski pratio problematiku makroekonomskih i socijalnih kretanja i efekata mera ekonomske politike (bilten "Mesečne analize i prognoze - MAP"), a od marta 1992. godine sukcesivno izradio šest programa makroekonomske stabilizacije, prema kriterijuma i standardima Fonda. U takvim konceptualnim okvirima, prema ugovorima sa Narodnom bankom Jugoslavije, Institut je februara 1996. završio studiju "Mogućnosti za obezbeđenje obrtnih sredstava iz domaćih izvora", a početkom marta studiju "Pregled i ocena carinske i vancarinske zaštite - potrebe i mogućnosti liberalizacije".

Sa skupim i složenim projektom prevoda i objavljivanja ove knjige, Institut čini napor da upozna širi stručni, naučni i poslovni auditorijum sa novim međunarodnim pravilima i propisima univerzalnog trgovinskog sistema, koji predodređuju uslove, kriterije, procedure i standarde za poslovanje naših preduzeća sa inostranstvom. Ta saznanja su relevantna i sa stanovišta sadržaja i karaktera spoljnotrgovinske politike, trgovinskog i ukupnog privrednog sistema, uključujući i osnovne koordinate programa privatizacije i izgradnje razvijenih tržišnih institucija.

Institut je sa Privrednom komorom Jugoslavije i Saveznim ministarstvom za trgovinu sačinio program instruktivnih seminara u funkciji informisanja, edukacije i blagovremenog prilagođavanja privrede propisima i pravilima sadržanim u mreži sporazuma postignutih na završetku Urugvajске runde MTT. Seminari će ubrzati pripreme za složene pregovore o pristupanju STO i o bilateralnim listama koncesija i obligacija sa pojedinim zemljama članicama. U okviru tog programa do kraja aprila 1996. godine biće pripremljena posebna knjiga sa priložima vodećih domaćih eksperata u oblasti međunarodne ekonomije, koji će obraditi najvažnija pitanja sektorskih prilagođavanja STO.

* Videti propekt u prilogu ove knjige koji sadrži spisak objavljenih studija i odabranih istraživačkih programa Instituta, tokom poslednje tri godine.

Shodno ugovoru sa Saveznom vladom u toku je realizacija složenog istraživačkog programa "Efektivna zaštita i konkurentnost jugoslovenske privrede", koji obuhvata četiri faze. Završena je studija-separat prve faze koja obrađuje stepen efektivne zaštite po granama, korišćenjem softverskog paketa i modela Instituta ekonomskih nauka, a koji pokriva 47 privrednih grana.

Beograd, 1996. god.

INSTITUT EKONOMSKIH NAUKA

Generalni direktor

Tomislav Popović

PREDGOVOR

Ova knjiga sadrži tekstove svih sporazuma postignutih prilikom zaključenja Urugvajске runde u decembru 1993. Ona takođe sadrži i relevantne odluke koje su donete u isto vreme kao i one donete kasnije na Ministarskom sastanku u Marakešu, aprila 1994. Finalni akt Urugvajске runde i Marakeški sporazum o osnivanju Svetske trgovinske organizacije (Sporazum o STO) su potpisani na Ministarskom sastanku u Marakešu. Pored toga, neke delegacije su potpisale jedan ili više od četiri plurilateralna sporazuma o kojim se govori u Aneksu 4 Sporazuma o STO.

U ovu knjigu nisu uključene obimne liste carinskih koncesija i koncesija o uslugama, koje predstavljaju integralni deo Sporazuma o Svetskoj trgovinskoj organizaciji. Ove Liste kao i četiri plurilateralna sporazuma se mogu posebno nabaviti.

Sporazum o STO sadrži "Opšti sporazum o carinama i trgovini iz 1994". Ovaj pravni instrument, poznat pod nazivom "GATT iz 1994.", se zasniva na tekstu originalnog Sporazuma o carinama i trgovini, o kome se govori kao "GATT iz 1947". Tekst "GATT iz 1947" u formi kako je sukcesivno menjan odlukama STRANA UGOVORNICA GATT-a, sadržan je na kraju ove knjige.

LISTA SKRAĆENICA

AMS	Agregatno merenje podrške (u Sporazumu o poljoprivredi)
BISD	Bazni instrumenti i izabrani dokumenti (izdaje ih GATT)
CCC	Savet za carinsku saradnju
CCC Sekretarijat	Sekretarijat Saveta za carinsku saradnju
Dogovor o rešavanju sporova/DSU	Dogovor o pravilima i procedurama koji rukovode rešavanjem sporova
DSB	Organ za rešavanje sporova
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu OUN
GATS	Opšti sporazum o trgovini uslugama
GATT 1994.	Opšti sporazum o carinama i trgovini iz 1994.
HS	Harmonizovani sistem označavanja i opisivanja proizvoda
IMF	Međunarodni monetarni fond
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
ISO/IEC	ISO/ Međunarodna komisija za elektrotehniku
MFA	Sporazum o međunarodnoj trgovini tekstilom
PGE	Stalna grupa eksperata (u Sporazumu o subvencijama i kompenzatornim merama)
SCM	Subvencije i kompenzatorne mere
Sekretarijat	Sekretarijat Svetske trgovinske organizacije
SSG	Specijalni zaštitni mehanizam (u Sporazumu o poljoprivredi)
ST	Specijalni tretman (u Aneksu 5, Sporazuma o poljoprivredi)
TMB	Nadzorni organ za tekstil
TPRB	Organ za ispitivanje trgovinskih politika
TPRM	Mehanizam za ispitivanje trgovinskih politika
TRIMs	Uslovi za strana ulaganja koji utiču na trgovinu
TRIPS	Trgovinski aspekti prava intelektualne svojine
TSB	Nadzorni organ za tekstil
Svetska banka	Međunarodna banka za obnovu i razvoj
WTO	Svetska trgovinska organizacija
WTO Sporazum	Sporazum o osnivanju Svetske trgovinske organizacije

DEKLARACIJA IZ MARAKEŠA OD 15. APRILA 1994. GODINE

Ministri,

Predstavljajući vlade 124 zemalja i Evropskih zajednica, učesnike Multilateralnih trgovinskih pregovora Urugvajске runde, u povodu završnog sastanka Komiteta za trgovinske pregovore na nivou ministara, održanom u Marakešu (Maroko) od 12.- 15. aprila 1994.godine,

Pozivajući se na Deklaraciju ministara usvojenu u Punta del Esteu (Urugvaj) 20. septembra 1986. godine u cilju lansiranja Multilateralnih trgovinskih pregovora Urugvajске runde,

Pozivajući se na napredak učinjen na Ministarskim sastancima u Montrealu, Kanada i Briselu, Belgija u decembru 1988. i decembru 1990.,

Konstatujući da su pregovori suštinski okončani 15. decembra 1993.,

Odlučni da potpomognu uspeh Urugvajске runde učešćem svojih zemalja u svetskom trgovinskom sistemu, na bazi otvorenih politika, orijentisanih ka tržištu i obavezama iskazanim u Sporazumima i Odlukama Urugvajске runde,

Usvojili su danas sledeće:

DEKLARACIJA

1. Ministri pozdravljaju istorijski događaj kojeg predstavlja okončanje Runde, koja će, po njihovom mišljenju, ojačati svetsku privredu i voditi ka jačem rastu trgovinske razmene, investicija, zaposlenosti i prihoda u čitavom svetu. Oni naročito pozdravljaju:

- jači i jasniji pravni okvir kojeg su usvojili za rukovođenje međunarodnom trgovinom i koji sadrži efikasniji i pouzdaniji mehanizam rešavanja sporova,
- opšte smanjenje carina od 40% i sporazume o proširenju otvaranju tržišta za robe, kao i povećanu predvidljivost i sigurnost koju predstavlja značajna ekspanzija raspona preuzetih carinskih obaveza, i

- uspostavljanje multilateralnog okvira disciplina za trgovinu uslugama i zaštitu trgovinskih aspekata prava intelektualne svojine, kao i ojačanje multilateralnih trgovinskih odredbi u oblasti poljoprivrede i onih u oblasti tekstila i odeće.

2. Ministri potvrđuju da osnivanje Svetske trgovinske organizacije (STO) označava stupanje na snagu nove ere u svetskoj privrednoj saradnji, i ona je odgovor na opštu želju da se deluje u multilateralnom trgovinskom sistemu koji je pravedniji, otvoreniji za profit i za prosperitet njihovih država. Ministri se izjašnjavaju da su odlučni da se odupru protekcionističkim pritiscima svake prirode. Oni smatraju da će trgovinska liberalizacija i ojačana pravila, postavljena u okviru Urugvajске runde, voditi sve otvorenijem svetskom trgovinskom okruženju. Ministri se obavezuju, sa trenutnim dejstvom i za sve vreme trajanja do stupanja na snagu STO, da neće preduzimati trgovinske mere koje bi umanjile rezultate pregovora Urugvajске runde ili njihovo sprovođenje, ili koje bi im bile suprotne.

3. Ministri potvrđuju svoju odlučnost da deluju u korist veće koherentnosti politika na međunarodnom planu, koje se vode u domenu trgovine, novca i finansija, uključujući u tom cilju i saradnju između STO, MMF-a i SB.

4. Ministri su zadovoljni postojanjem činjenice da je učešće u Urugvajskoj rundi bilo veće nego u svim prethodnim multilateralnim trgovinskim pregovorima, a posebno činjenicom da su zemlje u razvoju u njoj odigrale vanredno aktivnu ulogu. Time je ona postala istorijska etapa na putu ka uravnoteženijem i integrisanijem globalnom trgovinskom partnerstvu. Ministri konstatuju da su tokom perioda odvijanja pregovora bile sprovedene značajne mere ekonomske reforme i autonomne trgovinske liberalizacije u nizu zemalja u razvoju kao i zemljama koje su imale planske privrede.

5. Ministri podsećaju da rezultati pregovora sadrže odredbe o odobravanju posebnog i povoljnijeg tretmana privredama u razvoju, uključujući i posebnu pažnju za situaciju najmanje razvijenih zemalja. Ministri uviđaju važnost sprovođenja u delo ovih odredbi za najmanje razvijene zemlje u razvoju i potvrđuju svoju nameru o nastavku podržavanja i olakšavanja proširenja mogućnosti koje su ovim zemljama ponuđene u oblasti trgovine i investicija. Saglasni su o tome da će Ministarska konferencija i odgovarajući organi STO periodično ispitivati uticaj rezultata Runde na najmanje razvijene zemlje u razvoju i na zemlje u razvoju neto uvoznike hrane, u cilju unapređenja pozitivnih mera koje će im omogućiti da realizuju svoje razvojne ciljeve. Ministri priznaju neophodnost ojačanja sposobnosti GATT-a i STO da pruže povećanu tehničku pomoć iz oblasti svoje kompetencije, i naročito da značajno povećaju pomoć koja se odobrava najmanje razvijenim zemljama u razvoju.

6. Ministri izjavljaju da se potpisivanjem "Finalnog akta, koji sadrži rezultate multilateralnih trgovinskih pregovora Urugvajске runde", i usvajanjem Odluka ministara koji se odnose na Finalni akt, pokreće tranzicija između GATT-a i STO. Oni su posebno osnovali Pripremni komitet za organizovanje stupanja na snagu Sporazuma o STO i angažuju se u naporima da se ispune sve neophodne formalnosti radi ratifikovanja Sporazuma o STO u cilju omogućavanja da isti stupi na snagu 1. januara 1995. ili što je moguće skorije nakon tog datuma. Ministri su jednako usvojili i Odluku o trgovini i okolini.

7. Ministri iskazuju svoju iskrenu zahvalnost Njegovom Veličanstvu Kralju Hasanu II za njegov lični doprinos uspehu ovog Ministarskog sastanka, kao i njegovoj Vladi i marokanskom narodu za njihovo toplo gostoprimstvo i izuzetno izvedenu organizaciju. Činjenica da se ovaj završni Ministarski sastanak održava u Marakešu je dodatna manifestacija privrženosti Maroka otvorenom svetskom trgovinskom sistemu kao i njegove želje da se u potpunosti integriše u svetsku privredu.

8. Usvajanjem i potpisivanjem Finalnog akta i otvaranjem Sporazuma o Svetskoj trgovinskoj organizaciji za pristupanje, Ministri izjavljaju završetak rada Komiteta za trgovinske pregovore i formalno okončanje Urugvajске runde.

SADRŽAJ

Uvodne napomene (Jugoslavija i STO)	iii
Predgovor	xiv
Lista skraćenica	xv
Deklaracija iz Marakeša od 15. aprila 1994. godine.....	xvi
FINALNI AKT KOJI SADRŽI REZULTATE URUGVAJSKE RUNDE MULTILATERALNIH TRGOVINSKIH PREGOVORA	1
SPORAZUM IZ MARAKEŠA O OSNIVANJU SVETSKE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE	5
Aneks 1	19
Aneks 1A: Multilateralni sporazumi o trgovini robama	20
Opšti sporazum o carinama i trgovini iz 1994.....	20
Dogovor o tumačenju Člana II:1(b) Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	23
Dogovor o tumačenju Člana XVII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	24
Dogovor o platno-bilansnim odredbama Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	26
Dogovor o tumačenju Člana XXIV Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	30
Dogovor u vezi oslobađanja od obaveza po osnovu Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	33
Dogovor o tumačenju Člana XXVIII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	34
Marakeški Protokol uz Opšti sporazum o carinama i trgovini iz 1994.	36
Sporazum o poljoprivredi	37
Sporazum o primeni sanitarnih i fitosanitarnih mera	66
Sporazum o tekstilu i odeći	81
Sporazum o tehničkim preprekama trgovini	129
Sporazum o uslovima za strana ulaganja koji utiču na trgovinu .	153
Sporazum o primeni Člana VI Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	157

Sporazum o primeni Člana VII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.	182
Sporazum o kontroli robe pre isporuke	213
Sporazum o pravilima o poreklu robe	222
Sporazum o procedurama izdavanja uvoznih dozvola	235
Sporazum o subvencijama i kompenzatornim merama	243
Sporazum o zaštitnom sistemu.....	288
Aneks 1B: Opšti sporazum o trgovini uslugama	297
Aneks 1C: Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine	333
Aneks 2: Dogovor o pravilima i procedurama za rešavanje sporova.....	368
Aneks 3: Mehanizam ispitivanja trgovinske politike	394
Aneks 4: Plurilateralni trgovinski sporazumi.....	397
Sporazum o trgovini civilnim vazduhoplovima	397
Sporazum o vladinim nabavkama	397
Međunarodni sporazum o mleku i mlečnim proizvodima	397
Međunarodni sporazum o goveđem mesu.....	397
MINISTARSKE ODLUKE I DEKLARACIJE	398
Ministarske Odluke i Deklaracije usvojene na Komitetu za pregovore o trgovini od 15. decembra 1993.	400
Odluka o merama u korist najmanje razvijenih zemalja	400
Deklaracija o doprinosu Svetske trgovinske organizacije postizanju veće koherentnosti u kreiranju globalne ekonomske politike	401
Odluka o procedurama notifikacije	403
Deklaracija o odnosu Svetske trgovinske organizacije sa Međunarodnim monetarnim fondom	405
Odluka o merama koje se tiču mogućih negativnih efekata Programa reforme na najmanje razvijene i zemlje u razvoju koje su neto uvoznice hrane	406
Odluka o notifikovanju o prvom integrisanju shodno Članu 2.6 Sporazuma o tekstilu i odeći	407
Odluke koje se odnose na Sporazum o tehničkim preprekama trgovini.....	407

Odluka o predloženom Dogovoru o STO-ISO sistemu informacija o standardima	407
Odluka o ispitivanju Publikacije ISO/IEC Informativnog centra	409
Odluke i Deklaracije koje se odnose na Sporazum o primeni Člana VI Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. ...	409
Odluka o sprečavanju zloupotrebe	409
Odluka o ispitivanju Člana 17.6 Sporazuma o primeni Člana VI Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.	410
Deklaracija o rešavanju sporova saglasno Sporazumu o primeni Člana VI Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994., ili Dela V Sporazuma o subvencijama i kompenzatornim merama.....	410
Odluke koje se odnose na Sporazum o primeni Člana VII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.....	410
Odluka o slučajevima u kojima carinska uprava ima razloga za sumnju u istinitost i tačnost deklarisanе vrednosti	410
Odluka o tekstovima koji se odnose na minimalne vrednosti i uvoz koji vrše isključivi zastupnici, isključivi distributeri i isključivi koncesionari	411
Odluke u vezi Opšteg sporazuma o trgovini uslugama	412
Odluka o institucionalnim aranžmanima za Opšti sporazum o trgovini uslugama	412
Odluka o nekim proceduralnim pitanjima u rešavanju sporova u Opštem sporazumu o trgovini uslugama	413
Odluka o trgovini uslugama i okolini.....	415
Odluka o pregovorima o kretanju fizičkih lica	415
Odluka o finansijskim uslugama.....	416
Odluka o pregovorima o uslugama pomorskog saobraćaja	417
Odluka o pregovorima o baznim telekomunikacionim uslugama.....	418
Odluka o profesionalnim uslugama	419
Odluka o pristupanju Sporazumu o vladinim nabavkama	420
Odluka o primeni i ispitivanju Dogovora o pravilima i procedurama koje rukovode rešavanjem sporova	421
Odluke ministara koje su Ministri usvojili na sastanku Komiteta za trgovinske pregovore u Marakešu 14. aprila 1994.	422
Odluka o prihvatanju i pristupanju Sporazumu o osnivanju Svetske trgovinske organizacije	422

Odluka o odnosu trgovine i okoline.....	424
Odluka o organizacionim i finansijskim posledicama koje proizilaze iz primene Sporazuma o osnivanju Svetske trgovinske organizacije	427
Odluka o osnivanju Pripremnog komiteta Svetske trgovinske organizacije.....	428
MEMORANDUM O OBAVEZAMA U OBLASTI FINANSIJSKIH USLUGA.....	432
OPŠTI SPORAZUM O CARINAMA I TRGOVINI (GATT IZ 1947.)	438
SUMMARY (Yugoslavia and the World Trade Organization)	509

SUMMARY

(Yugoslavia and the World Trade Organization)

1. The removal of physical barriers imposed by the UN sanctions and the expected regulation of the legal and political status in the UN system are general pre-conditions for the reintegration of the FRY in the institutional order of the world economy. Without it, a more lasting, market maintainable and socially acceptable recovery of our economy is not possible.

In this regard, it is necessary to make a concept and adjust the development and foreign economic strategy to the rules and regulations of three crucial, mutually complementary and conditional international institutional regimes.

Firstly. The policy of stabilization must acknowledge the IMF criteria (including the WB, PC and BIS) which, among other things, direct the macro-economic policies towards adjusting the public spending to the fiscal capacity of the economy, along with the relevant tax cuts, towards the liberalization of prices, wages and imports, towards the real policy of exchange and interest rates, towards the consolidation of the banking system and establishment of the financial market.

Secondly. The economic and social recovery, as well as a more lasting development policy, are conditional upon the structural and institutional adjustments, in line with the parameters of the model of the open market economy, which is defined, supervised and sanctioned by the system of rules, regulations, mechanisms and procedures under the jurisdiction of the World Trade Organization, in the domain of the flow of industrial and agricultural goods, all major service sectors, direct foreign investments and new technologies.

Thirdly. The project of the European Union, i.e. of the united inner market based on the so-called four freedoms (the free flow of goods, capital, people and knowledge) and the accompanying European policies (environmental protection, social policy, customer protection...), is essentially a collective European formula, which more precisely and encouragingly defines the conditions and methods of adjustment of the member-countries, as well as the associated and candidate countries, in keeping with the new global and multilateral rules of competition. For Yugoslavia, the institutional order of Europe (EU) predestines the administrative, legal, technologic and systemic economic organization of the domestic environment, and in many aspects represents the strategic umbrella for the comprehensive and equal reintegration of Yugoslavia into the newly-established international order.

2. After several rounds of multilateral trade negotiations within the GATT on customs reduction and harmonization, at the Ministerial Conference in Marrakech (Morocco) of 15 April 1994, the Final Act of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations was adopted, together with the World Trade Organization Foundation Agreement and the network of agreements on the regulation of numerous aspects of the world "trade system" in the form of an annex.

There are several major issues to be pointed out as regards the foundation of the WTO:

- Unlike the GATT, which used to function as an international agreement, the WTO is an international organization with the status of a legal person;

- The WTO represents the basic institution of the universal trade system: a) it covers 90% of goods exchange in the world, b) at the Uruguay round of the MTN, within which the WTO was formed, there were 125 participating countries, unlike in the first round on the foundation of the GATT, where only 23 countries participated, and c) apart from industrial trade, what the WTO also integrates in the world "trade system" are agriculture, textile and footwear, services, trade-related foreign direct investment, industrial and intellectual property.

- The WTO supervises national trade policies, establishes the mechanism of protection of the rules and regulations of the international trade system, represents a forum for bilateral (lists of concessions) and multilateral negotiations. Along with that, unlike the GATT, which coordinated its stands with the world financial organizations about the measures initiated for the reasons of sales balance, the WTO has become a part of the synchronized effort for establishing a trade, macro-economic, systemic economic (privatization included) and development discipline, functional to further globalization of the world economy.

3. In a more liberal and more reduced interpretation, the basic principles and actions of the WTO, as the basic institution of the universal "trade system" are:

- the status of the most privileged nation,
- national treatment,
- the network of bilateral commercial agreements upon the lists of concessions,
- the reduction and consolidation of customs tariffs,
- setting the tariffs of non-customs measures,
- unification of protective policies (anti-dumping, agreement on self-protection...),
- the principle of special treatment of the developing countries

As regards the anti-dumping, the starting point was the fact that it was beginning to serve more and more as an instrument of foreign trade

restriction, that is, instead of protecting from the disloyal competition, it was used as protection against the unwelcome foreign competition. Discipline has been established in its usage: rigorous procedure, precise definition of the damage to the domestic industry, blockade of the on-going procedure if the dumping margin is below 2% and if the dumping import volume is below 3%.

As regards the self-protection, the conditions for this measure to be taken exist when the product is imported to a country (which introduces the measures) in larger quantities, absolutely or relatively in relation to the domestic production, when it causes or can cause damage to the domestic industry within the period of four i.e. eight years, at the most. The measures of self-protection must be precisely specified in quantity.

4. The most important elements of the sectoral agreements within the Final Act of the Uruguay Round of the MTN are:

Industrial products. It has been envisaged to reduce the import customs and increase the number of "linked" customs, which can be changed on the basis of concessions with other segments; average pondered customs will be reduced from 6.35% to 3.9% at five stages, starting from the year 1995. The share of the non-customs import of industrial products has been increased from 20% to 43%, and the share of the consolidated customs rates in the total customs tariff from 78% to 99% for the advanced countries, from 21% to 73% for the developing countries and from 73% to 98% for the countries in transition.

Agricultural products. Within 6 years, customs will be reduced by 36% on the average, in comparison with the basic years of 1986-1988, upon setting tariffs of quantity restrictions and the same percentage of decrease, as well as a mandatory linkage.

Textile and footwear. The currently restrictive system of trading these products within the framework of the Multifibre Agreement (1974) should be integrated and adjusted to the WTO's rules and regulations within the 10 year-term from the day when the WTO came in effect.

Services. The international service trade is regulated upon the principle of the most privileged nation, upon the right of access to the market and national treatment, while the sectoral annexes arrange more closely the trade regimes for transportation services, financial services and telecommunications. For the developing countries, a process is envisaged enabling them to take the commitments from the general service trade agreement within the shortest possible term. As regards domestic legislation, it is provided for taking the urgent measures of self-protection for the reasons of sales balance. The regime of public provision is also regulated.

Trade aspects of intellectual property. It has been envisaged to establish discipline and the rules of the game in the trade of intellectual property rights, at which, by means of special conventions, different international regulations in that sphere have not been annulled. The focus of

this agreement is not upon liberalization, but upon protection of certain rights in the domain of industrial and intellectual property. In this regard, the principles of the most privileged nation and of national treatment have been introduced, also prescribing the standards, extent and the way of using the intellectual property rights, trade marks, geographic marks, patents, integrated circuit schemes, non-competitive practice control in licence concluding, customs measures etc. The implementation of these rules and regulations for the developing countries and the countries in transition will be gradually realized within the 11-year period.

Foreign investment conditions affecting trade. The agreement in this field is aiming to remove the hurdles in the way of foreign investments and establish equal treatment of the domestic and foreign investor, and it applies only to the trade of goods within the framework of the related investment. An illustrative list of measures incompatible with the principle of national treatment has been established, such as: binding the foreign investor to use in production only the goods of domestic origin, binding him to import only as much as he exports, restricting the disposal of foreign currency assets, restricting the export of products resulting from foreign investment. The WTO members are bound to notify such restrictive measures to the Committee of the Agreement on Trade Related Investment Measures, and to remove them within the 2-year term (advanced countries) i.e. 5-year term (developing countries).

5. The GATT Secretariat estimates that the total effect of the application of the new rules upon the annual growth of the world GDP will be around 510 billion \$US, 116 billion of which will be realized by the developing and the countries in transition.

6. *The WTO Foundation Agreement* is also open to the countries which did not take part in the Uruguay round of the MTN, but new countries joining the WTO are bound to offer retroactive concessions and take the commitments as specified on the day when the Agreement became effective. For Yugoslavia, the concrete meaning of this is that our country must accept the Agreement from the moment it became effective for the signatory states, which involves two basic implications: a) the later the admission and the slower the course of negotiations on joining the WTO, the shorter the period for adjusting to the new business terms and the stricter the scales of liberalization, and b) the share of production structure formed in line with the business terms of the regime of closed economy is growing and will have to be annulled by transition to the liberalized business terms, which will proportionally increase the social, psychological and economic costs.

* *
*

7. *Yugoslavia* was de facto excluded from the GATT on 16 June 1993 and, at the same time, it missed the deadline of 1 January 1996 to apply for joining the WTO, as it insisted upon the international legal continuity of Yugoslavia. Even assuming that the international community would accept the principle of continuity, Yugoslavia will have to enter the complex mechanism of bilateral negotiations on concessions and obligations, which is within the competence of the negotiating countries and not the WTO. It means that our possible hesitation to apply for joining the WTO deteriorates the negotiating position and adaptability of the Yugoslav economy.

What matters is that in the Memorandum which Yugoslavia must submit while joining the WTO, it is necessary to secure our status as a developing country, which was recognized in the GATT system, in order to get the right to extended deadlines, milder transitional regimes and technical aid. That also implies the question of settling the relations within the Federation, upon the principles compatible with the WTO, as well as reorganizing the systemic economic and the overall legal regulations in keeping with the WTO.

It is also necessary to define a sufficiently high level of consolidated customs, as the starting point in negotiations, which will cover the forthcoming tariffication of the non-customs obstacles, the introduction of ad hoc measures of protection against the external and internal distortions, as well as a broader framework of trade policies.

The necessity to urgently take steps for Yugoslavia to join the WTO stems from a number of circumstances:

- Yugoslavia is a market of a low absorption power, so that any orientation to self-sufficiency and autarchy is economically unmaintainable. Among other things, this is confirmed by the data according to which, in 1990, the goods exchange with the world was 13 billion and the GNP 28 billion \$US, so that, along with the exchange in the field of services, the share of foreign trade in creation of the GNP reached even 55%. Together with the trade between Yugoslavia and its new neighbours, ex-republics of the former Yugoslavia, that share rises beyond 70%.

- In the beginning of 1996, the prospects of economic recovery predominantly depend on export increase, having in mind that the conjuncture impulses of growth of the domestic demand have been exhausted, even if the technologic and structural component is disregarded. The export depends on providing the working capital of somewhere between 1.8 and 2.5 billion \$US to start the production. Also, the pressure of the need to provide investment capital will grow in proportion with the passage of time, simply because the degree to which our industrial equipment was written off reached 76% near the end of 1995.

- Around 7.5 billion \$US of foreign debt, along with the (foreign currency) debt to the "old" currency depositors of approximately 4 billion dollars (due interest rates excluded), the settlement of which is a precondition for re-activating the saving and deposit function of banks, without

which there can be no investments or any inflow of foreign capital, simply does not allow a more lasting and serious orientation of Yugoslavia towards bilateral arrangement of trade relations with different countries (bilateral clearing, bilateral free trade zone...) as an alternative to the WTO.

- Having in mind that Yugoslavia is greatly dependent on the world market, and will become increasingly so with the growth of the current level of industrial output (in 1995, 37% of the 1989 level) to the level prior to the breakup of the former Yugoslavia, the interests of Yugoslavia, as a small country, can be protected exclusively within a multilateral system. More powerful economies protect their interests by protective clauses incorporated in business arrangements, especially as concerns capital and new technologies.

Without the clause of the most privileged nation, which is one of the fundamental principles of the WTO, Yugoslavia would have to apply the so-called general tariff, which is about 100% higher than the average consolidated tariff in the system of the WTO.

Tomislav POPOVIĆ

INSTITUT EKONOMSKIH NAUKA
Beograd, Zmaj Jovina 12
Tel.: (011) 622-357, Faks: (011) 181-471

Kompjuterska obrada:
Zorica Božić
Nikola Vujanić

Dizajn korica
Zorica Kiječanin-Milošević

Štampa
"Goragraf", Beograd

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

339.923:061.1

СВЕТСКА трговинска организација

Rezultati urugvajске runde multilateralnih трговинских
pregovora : pravni tekstovi / Svetska трговинска организација ;
[prevodioci Snežana Zubić-Petrović, Radmila Milivojević,
Bojana Todorović]. - Beograd : Institut ekonomskih nauka, 1996
(Beograd : Goragraf). - XXI, 515 str. ; 24 cm

Tiraž 1000.

ISBN 86-80315-24-9

a) Светска трговинска организација – Правни аспекти
ID=45273612

© 1996. Institut ekonomskih nauka

Sva prava su zadržana. Ni jedan deo ove publikacije ne može biti reprodukovan niti smešten u sistem za pretraživanje ili transmitovan u bilo kom obliku, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način, bez prethodne pismene dozvole Instituta ekonomskih nauka.